

Globalizācijas ietekme uz nodarbinātību un ES

Globalizācijas dēļ būtiski izmainījusies pasaules tirdzniecības struktūra. Fotografija / Soo Ann Woon.

Kā ES izmanto globalizācijas sniegtās iespējas, mazinot procesa negatīvo ietekmi uz nodarbinātību? Lasīt tālāk, lai uzzinātu vairāk.

Globalizācija veido papildu darba iespējas, taču tā var kļūt arī par iemeslu darba vietu skaita samazināšanai vai pat likvidēšanai. ES prioritāte ir [globalizācijas efektīva pārvaldīšana](#), lai pēc iespējas labāk to izmantotu iedzīvotāju labā, veidojot [sociāli atbildīgu Eiropu](#), lai palīdzētu atlaistajiem darbiniekiem atrast jaunas darba vietas.

Globalizācija rada darba iespējas Eiropā

Darba vietu skaits, ko tiešā vai netiešā veidā ietekmē ES eksporta apjoms uz valstīm ārpus Eiropas, turpina pieaugt. Rādītāji palielinājušies no 21,7 miljoniem darba vietu 2000. gadā līdz [36 miljoniem darba vietu 2017. gadā](#). Katrs miljards, ko atnes eksports no ES, vidēji atbalsta ap 13 000 darba vietu.

Darba iespēju palielināšanās attiecas ne tikai uz uzņēmumiem, kuri ražo produkciju eksportam, bet arī uz uzņēmumiem, kas nodrošina šo ražošanas procesu: piegādā preces un sniedz pakalpojumus.

Piemēram, Latvijā eksports ārpus ES veido apmēram [157 000 darba vietu](#). Pateicoties ES vienotajam tirgum, papildu 33 000 darbavietu Latvijā ir tieši saistītas ar eksporta rādītājiem no citām ES valstīm uz valstīm, kas nav ES dalībvalstis. Kopumā 21% visu darbavietu Latvijā ir atkarīgas no ES eksporta.

Turpina palielināties augsti kvalificētu darbinieku īpatsvars ar eksportu saistītās jomās, un [vidējais atalgojums par darbu, kas ir saistīts ar eksportu, ir par 12% augstāks salīdzinot ar samaksu par līdzīgu darbu](#), bet kurš nav saistīts ar eksporta nozari.

Globalizācijas negatīvā ietekme uz nodarbinātību

Globalizācija veicina lielāku konkurenci starp uzņēmumiem, kas var izraisīt uzņēmumu slēgšanu, ražošanas pārceļšanu un darba vietu likvidēšanu.

ES neaizsargātās nozarēs ir raksturīgs liels [mazkvalificētu darbavietu īpatsvars](#): tekstilizstrādājumi, apģērbi, apavi un ādas izstrādājumi, metāli un metāla izstrādājumi, kā arī apstrādes rūpniecība.

Apstrādes rūpniecība ir visvairāk ietekmējama no ārpakalpojumiem un uzņēmējdarbības pārvietošanas izaicinājumiem, jo atšķirīgās darbaspēka izmaksas nopietni ietekmē valstu konkurētspējas.

Kaut arī debatēs par globalizācijas negatīvo ietekmi uzņēmējdarbības pārvietošana ir galvenais arguments, dati rāda, ka [ES zaudēto darba vietu skaits uzņēmuma pārceļšanas rezultātā samazinās](#).

Uzņēmumu pārceļšanas tendence mainās: novērojumi rāda, ka uzņēmumu pārceļšanas gadījumu skaits pieaug Austrumeiropā, bet samazinās Rietumeiropā.

Globālā līmenī vērtējot, starptautiskās tirdzniecības liberalizācija dod pozitīvus rezultātus, tomēr atsevišķas nozares tiek negatīvi ietekmētas, un [pielāgošanās perioda ilgums](#), kas nepieciešams darba ņēmējiem, lai pārorientētos uz citām profesijām, var samazināt sākotnējos ieguvumus.

Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonds.

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/globalisation-fund-more-help-after-redundancy_N01-PUB-181205-GLOB_ev

Lai mazinātu globalizācijas negatīvo ietekmi un [mazinātu bezdarba līmeni](#), ES 2006. gadā izveidoja [Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu](#). Fonda mērķis ir sniegt atbalstu cilvēkiem, kas zaudējuši darbu, jo globalizācijas procesa dēļ būtiski mainījies pasaules tirdzniecības struktūra, piemēram, ja uzņēmums beidz darbību vai pārceļ ražošanu ārpus ES.

Šis ārkārtas atbalsta solidaritātes fonds līdzfinansē līdz 60% no nodarbinātības politikas projektiem, kuru mērķis ir palīdzēt bez darba palikušajiem un veicināt to atgriešanos darba tirgū, vai arī sniegt atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai. EGF finansētie projekti ietver izglītšanu un apmācību, palīdzību karjeras izvēlē, atbalstu darba meklētājiem, labākās pieredzes nodošanu (mentoring), uzņēmējdarbības pamatu apgūšanu un uzņēmumu dibināšanu.

2019. gadā fonda darbība tika paplašināta, lai palīdzētu cilvēkiem, kas zaudējuši darbu lielu strukturālo izmaiņu rezultātā, ko izraisījusi ekonomikas un finanšu krīze.

Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu var izmantot:

- ja vienā uzņēmumā bez darba paliek vairāk nekā 500 cilvēki, ieskaitot piegādātājus;
- ja tiek atbrīvoti liels skaits darbinieku atsevišķā nozarē vienā reģionā vai vairākos kaimiņu reģionos.

Kopš 2007. gada EGF ietvaros ir piešķirti ap 630 miljoniem eiro, kā [palīdzība 150 000 darba ņēmējiem](#) un 3 369 jauniešiem, kuri netiek nodarbināti, neiegūst izglītību vai nav iesaistīti profesionālā apmācības procesā (NEET).

Piemēram, Globalizācijas pielāgošanās fonda ietvaros tika piešķirti [3,35 miljoni eiro](#), lai palīdzētu likvidētā zvanu centra darbiniekiem Itālijā, [6,4 miljoni eiro](#) piešķirti lielveikalu atlaisto darbinieku atbalstam Grieķijā un [2,6 miljoni eiro](#) - 821 bijušā uzņēmuma Nokia darbiniekiem Somijā.

2019. gada janvārī Eiropas Parlaments [aicināja veikt reformu](#), lai uzlabotu EGF darbību.

Aicinām iepazīties ar rakstu sēriju par globalizāciju un ES:

- *Globalizācija: Kā ES tirdzniecība veicina cilvēktiesību ievērošanu*
- *ES loma pasaules tirdzniecībā: skaitļi un fakti (infografika)*
- *Maksimāli izmantot globalizācijas sniegtās iespējas: kā darbojas ES tirdzniecības politika*
- *Kādi ieguvumi no ekonomikas globalizācijas Eiropā: svarīgākie fakti*